

European Economic and Social Committee

A bridge between Europe and organised civil society

February 2022 | LV

Available Languages:

ES	BG	CS	DA	EN	DE	ET	FR	EL	GA	HR	IT	LV	LT	HU	MT
NL	PL	PT	FI	RO	SK	SL	SV								

REDAKTORA SLEJA

Tiesiskumam ir cieša saistība ar? ar ekonomiku

Tiesiskumam ir cieša saistība arī ar ekonomiku

Tiesiskuma krīze Eiropas Savienībā padziļinās. Tā ir kļuvusi ļoti politizēta un ir izraisījusi juridiskas uzskatu sadursmes, kurās

tiek apšaubīti pat Eiropas Savienības pamati. Lai gan tiesiskuma politiskie un tiesiskie aspekti pastāvīgi saglabājas publiskajā diskursā, ekonomiskajam aspektam netiek pievērsta pietiekama uzmanība. Manā skatījumā tā ir kļūda, jo tiesiskums ļoti spēcīgi ietekmē sociālo un ekonomisko stabilitāti.

Tiesiskuma ievērošana veicina izaugsmi, jo piesaista ieguldītājus, kuri augsti vērtē drošību, stabilitāti un pārredzamību. Ieguldītāji ir gandarīti arī par stabilajiem apstākļiem, kādus garantē taisnīgas un ētiskas valdības, kā arī godīgas un neatkarīgas tiesas. Tāpēc tiesiskums ir svarīgs ieguldījumu un tirdzniecības priekšnoteikums.

Es personiski esmu pārliecināta, ka tiesiskuma principa lomai iekšējā tirgū vajadzētu būt spēcīgākai. Taisnīga konkurence nevar pastāvēt, ja diskriminējoši pasākumi (piemēram, palielināta birokrātija un nodokļi tikai ārvalstu ieguldītājiem) pastāv arvien lielākā skaitā Eiropas Savienības valstu. Būtu vairāk jāstiprina dažādas tiesības, piemēram, tiesības uz īpašumu un uzņēmējdarbības brīvība.

Tiesiskuma ekonomiskais aspekts īpaši skaidri atklājas paplašināšanās gadījumā. Kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm iespēja pievienoties Eiropas Savienībai ir vislabākais stimuls ekonomikas reformu veikšanai un tiesiskuma stiprināšanai. Eiropas Savienībai būtu jādod piemērs, lai šīs valstis varētu veiksmīgi turpināt pievienošanās procesu un pilnveidot savu demokrātiju pēc Eiropas parauga. Īpaši svarīgi tas ir tagad, kad citas valstis, piemēram, Rietumbalkānu valstis, pastiprināti cenšas palielināt ietekmi.

Tie ir tikai daži no iemesliem, kāpēc ir nepieciešams intensīvāk sekot līdzi tiesiskuma ekonomiskajiem aspektiem. Lielāka uzmanība mums ir jāvelta tiesiskuma ekonomiskajai dimensijai. Šī loma ir jāuzņemas mums – EESK –, un mēs to varētu īstenot pašreiz notiekošajās aktuālās misijās par tiesiskumu. Es personiski ļoti vēlētos Eiropas Komisiju pamudināt 2022. gada ziņojumā par tiesiskumu iekļaut sadaļu, kas būtu veltīta ekonomiskajai dimensijai. Šis temats noteikti būtu pelnījis ilgtermiņa apspriedes un ieguldījumus.

Christa Schweng
EESK priekšsēdētāja

TURPMĒKIE NOTIKUMI

Briselē, 1. un 2. martā

[**Eiropas arites ekonomikas jautājumos ieinteresēto personu platformas konference**](#)

Briselē, 2022. gada 4. martā

[**Ilgtspējīga Eiropas rūpniecības nākotne**](#)

Briselē, 2022. gada 8. martā

Konference “Strādājošās sievietes”

Briselē, 2022. gada 15.-17. martā

RUNĀSIM BEZ APLINKIEM!

Esiet sveicināti mūsu jaunajā sadaļā “Runāsim bez aplinkiem!”, kurā mēs EESK locekļiem lūdzam stāstīt par svarīgiem atziniem, kuri ietekmē ikdienas dzīvi Eiropas Savienībā.

Šajā izdevumā mēs lūdzām **Sandra Parthie** izskaidrot, cik svarīgs iedzīvotājiem ir temats, kurš aplūkots atzinumā “*Rūpniecības ekosistēmas, stratēģiskā autonomija un labklājība*”, ko Komiteja pieņēma janvāra plenārsesijā.(ehp)

RŪPNIECĪBA: EIROPAS PROTEKCIONISMS IR STRUPCEŠ, BET KLIMATNEITRALITĀTE IR ATSLĒGA

Sandra Parthie

Traucējumi, pārkārtošanās, pārveide, strukturālās pārmaiņas - mēs noteikti dzīvojam “interesantos laikos”. Eiropieši šodien saskaras vienlaikus ar vairākām megatendencēm - klimata pārmaiņām un nepieciešamību dekarbonizēt mūsu ekonomiku; digitalizāciju un nepieciešamību no jauna pārdomāt darbvietu organizāciju; deglobalizāciju un nepieciešamību palikt ekonomiski nozīmīgiem.

Rūpniecības nozarē konkurence kļūst arvien sīvāka un arvien globālāka. Jau labu laiku eiropieši ir pieradusi būt par pasaules mēroga noteikumu pieņēmējiem, lai ieņemtu vadošo lomu tehnoloģiju attīstībā un gūtu labumu no arvien pieaugoša sociālās un ekonomiskās labklājības līmeņa. Tomēr tagad visas šīs “noteiktības” ir apdraudētas. Eiropa riskē kļūt par trešo riteni Ķīnas un ASV jaunajā pasaules kārtībā.

“Tad ko?”, daži varētu jautāt. Lūk, kāpēc tas ir ļoti svarīgi: Eiropai trūkst dabas resursu, un gadsimtiem ilgi tās ekonomiskās labklājības un sociālās labklājības pamatā ir starptautiskā tirdzniecība un resursu pieejamība un izmantošana - no sudraba līdz garšvielām, naftai un gāzei. Tā bieži ir dominējusi pār saviem tirdzniecības partneriem un savās interesēs izstrādājusi tirdzniecības noteikumus un normas. Tā ir spējusi to darīt, jo tai bija tirgus vara, tā bija konkurētspējīga un inovatīva.

Tagad situācija mainās. Lai gan ES strādā pie vienotā tirgus izveides pabeigšanas, joprojām pastāv daudzi iekšēji šķēršļi, un šo procesu kavē daudzas valstu intereses. Un kamēr dalībvalstis risina regulējuma jautājumus, ES kopējā ietekme tirgū samazinās, jo īpaši attiecībā pret Āziju. Tiek prognozēts, ka līdz 2030. gadam ne mazāk kā 85 % no ekonomikas izaugsmes veidosies ārpus ES, proti, tādus tirgos un pēc tādiem citu izstrādātiem noteikumiem un normām, kur nav nozīmes Eiropas vērtībām, sākot no sociālās aizsardzības līdz darba ņēmēju tiesībām, sociālajam dialogam, darba un vides standartiem. Tas arī nozīmē, ka Eiropas uzņēmumiem un uzņēmējiem kļūst arvien grūtāk piekļūt tik ļoti nepieciešamajiem resursiem – ne tikai tāpēc, ka pieaug globālais pieprasījums un līdz ar to arī konkurence par šiem resursiem, bet arī tāpēc, ka pieaug protekcionisms un piespiedu vai represīvas darbības pret valstīm, uzņēmumiem un ekonomikām. Visas šīs norises ietekmē piekļuvi resursiem, piemēram, retzemju metāliem un izejvielām, kas ir vajadzīgas, lai mūsu ražošanas nozare darbotos un nodrošinātu kvalitatīvas darbvietas.

Aicinājums ieviest stratēģisku “autonomiju” neatrisinās šo problēmu. Protekcionisma vairošana un tiekšanās pēc ekonomiskās pašpietiekamības ir strupceļš. Resursu trūkuma dēļ Eiropa nevar būt autonoma. Tai ir jāturpina cīnīties par funkcionējošu starptautiskās tirdzniecības sistēmu.

Taču tai ir vajadzīga stratēģija attiecībā uz to, kā risināt šo situāciju. Eiropai, kad vien iespējams, ir jāsamazina vienpusīgā atkarība, jāmaina resursietilpīga patēriņa un ražošanas modeļi, jāpalielina pārstrādes jauda, jāiegulda un jāattīsta ražošanas iekārtas uz nākotni orientētās nozarēs, jo īpaši attiecībā uz augstvērtīgām precēm, kur ir būtiski saglabāt ES tehnoloģisko un inovācijas potenciālu.

Tāpēc ilgtspēja un klimatneitralitāte pamatoti kļūst par mūsu saimnieciskās darbības pamatprincipiem. Svarīgs faktors, kas ietekmē Eiropas konkurētspēju, ir enerģētika – tās ražošanas veids un izmaksas. Nesensais enerģijas cenu pieaugums pašlaik ir darba kārtības pamatā un rada daudz galvassāpju privātajām mājsaimniecībām, kā arī rūpniecībai un politiķiem. Tai ir arī satraucošas ģeopolitiskās sekas. Eiropa joprojām lielā mērā ir atkarīga no ārējiem enerģijas ražotājiem. Pārmaiņas šajā jomā pozitīvi ietekmēs mūsu ekonomiku vairākos līmeņos: ieguldījumi atjaunojamo energoresursu palielināšanā un decentralizētā energoapgādē stimulēs Eiropas ražotājus, samazinās CO2 emisijas, mazinās atkarību no fosilā kurināmā cenu svārstībām un ilgtermiņā pazeminās enerģijas cenas. Tāpēc Eiropai tā ir politikas prioritāte.

Tomēr tajā pašā laikā ES nav monolīts bloks. Tādējādi spēja pielāgoties šīm jaunajām vajadzībām un tikt galā ar traucējošiem faktoriem dažādos reģionos un katrā dalībvalstī ir ļoti atšķirīga. Pārkārtošanai ir vajadzīgi ieguldījumi pētniecībā un inovācijā, infrastruktūrā, uzņēmumu piesaistīšanā, uzņēmumiem labvēlīgus ražošanas apstākļos, jaunās tehnoloģijās un materiālos, kā arī atbalsta pasākumi darba ņēmējiem un darbiniekiem nozarēs, ko skārušas strukturālas pārmaiņas, izglītībā, prasmju pilnveidē un pārkvalifikācijā.

Ne visas dalībvalstis ir vienlīdz spējīgas risināt šīs prasības. Turklāt pandēmija ir pasliktinājusi nevienlīdzību starp dalībvalstīm, un valdībām ir ļoti atšķirīgi uzdevumu un prioritāšu saraksti. Tomēr šīm atšķirībām nevajadzētu aizēnot politisko līderu redzējumu – klimata pārmaiņas negaidīs līdz nākamajām vēlēšanām, finanšu līdzekļi būs pieejami digitālajiem un zaļajiem ieguldījumiem, un publiskās pārvaldes spēju un labas pārvaldības uzlabošana nav maģija, bet gan politiskās gribas jautājums. Iedzīvotāji apzinās notiekošās strukturālās pārmaiņas. Lai panāktu viņu atbalstu politiskajai rīcībai, kas nepieciešama šo jautājumu risināšanai, būs vajadzīgas plašas apspriešanās un komunikācijas darbības, jo īpaši ar sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem.

Sandra Parthie ir Vācijas Ekonomikas institūta Briseles biroja direktore. Viņa ir Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Darba devēju grupas locekle un ziņotāja EESK atzinumam [“Kā apzinātās rūpniecības ekosistēmas veicinās ES stratēģisko autonomiju un Eiropas iedzīvotāju labklājību?”](#)

“VIENS JAUTĀJUMS...”

Viens jautājums...

Mūsu rubrikā “Viens jautājums...” **Maria Nikolopoulou** atbild uz “EESK Info” lasītāju jautājumiem par to, kā radusies ad hoc grupa “Līdztiesība”, par kuras priekšsēdētāju viņa ir kļuvusi, un kāda ir grupas nozīme. (ehp)

Maria Nikolopoulou: “Mēs pastāvīgi sekmījam līdztiesības kultūru.”

EESK Info: Jūs esat ievēlēta par EESK ad hoc grupas “Līdztiesība” priekšsēdētāju. Kādi ir šīs grupas svarīgākie uzdevumi?

Maria Nikolopoulou: Līdztiesības grupas uzdevums ir EESK iekšienē veicināt visaptverošu līdztiesības un nediskriminācijas kultūru. Tāpēc pirmais solis ir apzināt jomas, kurās locekļi varētu saskarties ar nevienlīdzīgu attieksmi izcelsmes, dzimuma, seksuālās orientācijas vai pārliecības dēļ. Mūsu mērķis ir arī palielināt Komitejā sieviešu skaitu un pēc iespējas ātrāk panākt dzimumu līdzsvaru. Pašlaik Komitejas sastāvā ir 108 sievietes (32,82 %). Vēlamies, pirmkārt, vidējā termiņā un ilgtermiņā palielināt sieviešu skaitu un, otrkārt, nodrošināt telpu un nepieciešamos apstākļus, lai sievietes varētu darboties aktīvāk. Viens no instrumentiem, ko vēlamies uzlabot, ir datu vākšana par sieviešu dalību mūsu darbībā ne tikai Komitejas locekļu, bet arī ekspertu un referentu statusā.

Kā grupa sadarbosies ar citām ES iestādēm un organizācijām, kas nodarbojas ar līdztiesības jautājumiem?

Pagājušajā gadā mēs uzturējām kontaktus ar Eiropas Parlamenta Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komitejas (FEMM) komitejas bijušo priekšsēdētāju **Evelyn Regner** un Parlamenta priekšsēdētāja vietnieku dzimumu līdztiesības un daudzveidības jautājumos **Dimitrios Papadimoulis**, lai apmainītos ar idejām, paraugpraksi un pasākumiem. Mūs iedvesmoja Parlamenta iniciatīva sarīkot Līdztiesības nedēļu, un mēs to atkārtojām. Pielāgojām šo ideju savam darbam un grafikam un specializēto nodaļu sanāksmē gada beigās sarīkojām tematiskas debates par jautājumiem, kas saistīti ar sievietēm, to skaitā par dzimumu vardarbību un par sievietēm lauksaimniecībā, ūdenstransportā, ekonomikā un ārējās attiecībās. Vēl mēs šobrīd organizējam atklātu pasākumu, kuru pārraidīsim un kuru esam iecerējuši rīkot katru gadu, lai atzīmētu Starptautisko sieviešu dienu 8. martā.

Sā gada 8. marta pasākumu vēlamies veltīt publikai ārpus Komitejas un vērst tās uzmanību uz sieviešu situāciju darba tirgū.

EESK Info: Kāpēc jūs domājat, ka ir svarīgi, lai pilsoniskajai sabiedrībai būtu šāda grupa?

EESK ir pilsoniskās sabiedrības daļa. Organizācijas, kurās mēs esam biedri, pieprasa cieņu un veicina līdztiesību valsts un vietējā līmenī, un mums tas ir jādara Eiropas līmenī – “organizētas pilsoniskās sabiedrības namā”. Lai konsekventi pieturētos pie savām vērtībām un prasībām, mūsu vārdiem jāsaskan ar darbiem, nemitīgi rūpējoties par līdztiesības kultūru.

Maria Nikolopoulou, EESK locekle, ad hoc grupas “Līdztiesība” priekšsēdētāja

---

UZMINIET, KAS IERADIES VIESOS!

Pārsteiguma viesis

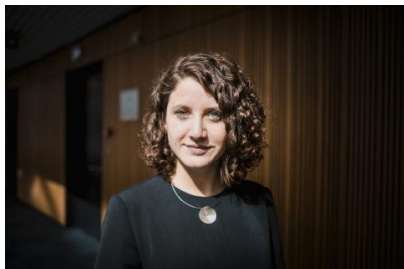
Katru mēnesi savā rubrikā “Pārsteiguma viesis” mēs iepazīstinām ar kādu personību, kuras darbs un apņēmība var iedvesmot citus un kas, pateicoties savai drosmei, spēcīgajam raksturam un izlēmībai, kalpo kā piemērs.

Šomēnes “EESK Info” viese ir baltkrievu aktīviste un žurnāliste

Hanna Liubakova, kas nebaidās teikt to, ka Baltkrievijas opozīcijai kā vēl nekad ir vajadzīga Eiropa. Viņa aicina Eiropas Savienību un citus līdzekļu devējus atbalstīt opozīcijas darbības un it īpaši atbalstīt žurnālistus un NVO to cīņā par brīvību un demokrātiju.

Viņa nepārprotami pauž savu viedokli, ka palīdzība vajadzīga opozīcijas kultūras un cieņpilnu debašu radīšanai un pārveides procesa stiprināšanai.

Hanna Liubakova, žurnāliste no Baltkrievijas, ir Atlantijas padomes nerezidējošā līdzstrādniece. Viņa pasniedz žurnālistiku un strādā par mentori. Savu karjeru viņa sāka vienīgajā neatkarīgajā Baltkrievijas TV kanālā “Belsat”, kur viņa strādāja par korespondenti un TV radījumu vadītāju. Viņa ir sagatavojusi reportāžas no dažādām valstīm un reģioniem, tostarp no Beļģijas, Apvienotās Karalistes, Polijas, Francijas un Čečenijas. Viņa saņēma Václav Havel vārdā nosaukto žurnālistikas stipendiju, lai stažētos raidstacijā “Radio Free Europe/Radio Liberty” Čehijā, un Pasaules preses institūta stipendiju pieredzes iegūšanai Amerikas Savienotajās Valstīs. Hanna Liubakova 2010. gadā ieguva grādu mākslas vēsturē Jageloņu universitātē Krakovā (Polijā) un 2017. gadā – maģistra grādu ar izcilību starptautiskajā žurnālistikā Brunelas Universitātē Londonā. Viņai tika piešķirta Peter Caws balva par labāko pēcdiploma disertāciju. (ehp)

Hanna Liubakova: Atbalsts pilsoniskajai sabiedrībai Baltkrievijā? ir j?nodrošina steidzami

Baltkrievijas sabiedrība ir būtiski mainījusies. 2020. gadā ir sākusies dinamiska tautas kustība, kas ir izvērsusies par lielākajiem masu protestiem kopš Padomju Savienības sabrukuma. Atšķirībā no iepriekšējām vēlēšanām šoreiz

iesaistījās cilvēki no visiem sabiedrības slāņiem. Viņi sazinājās sociālo mediju kanālos, un viņus vadīja sievietes.

Baltkrievijas diktators Aleksandrs Lukašenko ir zaudējis atbalstu un leģitimitāti iedzīvotāju acīs. Masveidīga mobilizēšanās radīja viņā bailes. Kopš tā laika režīms ir pārgājis uz izdzīvošanas režīmu un koncentrējis centienus uz opozīcijas iznīcināšanu. Galvenais mērķis bija pilsoniskā sabiedrība.

Tās bija vērienīgākās represijas kopš valsts neatkarības iegūšanas. Kopš 2020. gada augusta ir aizturēti aptuveni 40 000 cilvēku. Atzītu politiešlodzīto skaits ir sasniedzis gandrīz 1000 un turpina paaugstināties.

Tomēr Baltkrievijas iedzīvotāji nepadodas. Viņi ir izveidojuši struktūras, kas kļūs par jaunas Baltkrievijas pamatu. Viņi ir sagatavojuši reformas un savākuši līdzekļus, lai atbalstītu trūcīgos un citu citu. Divas lielākās kolektīvās finansēšanas iniciatīvas — *BySol* un *ByHelp* — ir ļāvušas savākt 7 miljonus USD, lai sniegtu finansiālu un juridisku palīdzību represiju upuriem. Reaģējot uz to, režīms šīs kampaņas apsūdzēja ekstrēmisma finansēšanā un uzsāka krimināllietas pret to dibinātājiem. Dažos gadījumos to cilvēku bankas konti, kuri bija saņēmuši atbalstu no šīm programmām, tika iesaldēti.

Kad Lukašenko režīms vardarbīgi apspieda protestētājus, cilvēktiesību aizstāvji nenogurstoši darbojās, lai dokumentētu valsts brutalitāti un atbrīvotu politiešlodzītos. Neraugoties uz to, ka bloķētas vairāk nekā 100 tīmekļa vietnes un visi lielākie neatkarīgie mediji ir izstumti no valsts, cilvēki ir izplatījuši pašpublicētus laikrakstus un nosūtījuši savas liecības žurnālistiem ārvalstīs. Pašlaik cietumā ir 32 ieslodzītie, kas darbojušies mediju jomā, taču informācijas plūsma nekad nav apstājusies.

Pašreiz Baltkrievijas pilsoniskā sabiedrība ir apņēmības pilna, gatava pretoties un radošāka nekā valsts. Taču tā ir pakļauta arī ārkārtīgam spiedienam. Aresti un naudas sodi laupa organizācijām cilvēkresursus. Daudzas organizācijas ir pārcēlušās uz citām valstīm, pārtraukušas savu darbību vai darbojas režīma paēnā. Ir likvidētas vairāk nekā 300 nevalstiskās organizācijas. Baltkrievijā jau tā trūcīgās finansēšanas iespējas ir kļuvušas vēl ierobežotākas.

Demokrātiskajām pasaules varām tagad ir steidzami jāpārskata stratēģija attiecībā uz atbalstu pilsoniskajai sabiedrībai Baltkrievijā. Galvenais uzdevums ir saglabāt uz vietas izveidotās struktūras un palīdzēt tām organizācijām, kuru darbiniekiem nācās bēgt.

- Līdzekļu devējām organizācijām pirmkārt un galvenokārt būtu jāņem vērā, ka represiju un pārcelšanās dēļ paaugstinās ar darbību saistītās izmaksas un ka samazinās pilsoniskās sabiedrības iespējas gūt ienākumus Baltkrievijā.
- Jāņem vērā, ka darbība būs atšķirīga, ja organizācijas vadība atrodas ārvalstīs. Lielākā daļa organizāciju pašlaik var pastāvēt tikai ārvalstīs, bet darbība valsts iekšienē vairumā gadījumu ir iespējama neoficiāli un ierobežotā veidā. Lai arī tas ir problemātiski, ir svarīgi atbalstīt cilvēkus valstī, kurā vēl aizvien atrodas daudzu organizāciju darbinieki.
- Pašlaik daudzas organizācijas nevar plānot stratēģijas, jo tām ir līdzekļi tikai īstermiņa projektiem, kas ilgst ne vairāk par vienu gadu. Ir ļoti svarīgi piedāvāt vairāk iespēju ilgtermiņa un infrastruktūras atbalstam.

Tas, lai uzturētu saziņu ar mērķgrupām Baltkrievijā, it īpaši svarīgi ir organizācijām, kas darbojas no ārvalstīm. Jāveido un jāuztur horizontālas saiknes starp aktīvistiem un iniciatīvām.

- Turklāt līdzekļu devējiem un uzticamajiem saņēmējiem būtu jāapmainās ar informāciju, lai nodrošinātu pēc iespējas labāku atbalsta izmantojumu un rūpētos par to, ka GONGO jeb valdību atbalstošas un tai tuvas NVO neizmantotu ļaunprātīgi atbalstu.

Lukašenko vēlas paturēt Baltkrieviju tumsībā. Medijiem kā vēl nekad vajag vairāk atbalsta.

- Pirmkārt, žurnālistiem ir steidzami vajadzīgs atbalsts, kas aptvertu juridisko, finansiālo un psiholoģisko palīdzību.

- Otrkārt, institucionālais atbalsts ir ļoti svarīgs gan pastāvošajiem medijiem, gan arī blogiem un komunikācijas kanāliem paredzētu decentralizētu tīklu radīšanai Baltkrievijā. Cilvēki ilgojas pēc jaunas informācijas.

- Treškārt, būtu jāatbalsta stingrāki pasākumi, kas vērsti pret propagandas un dezinformācijas apkarošanu. Ir ļoti svarīgi cīnīties pret interneta novērošanu un nodrošināt Baltkrievijas žurnālistiem instrumentus, kas ļautu apiet cenzūru, kā arī uzlabot viņu digitālās prasmes. Tas ir būtisks faktors, kas sniedz devumu valsts suverenitātes veicināšanā.

Lai atbalstītu pilsonisko sabiedrību, vajag ilgtermiņa stratēģiju, kas ir pietiekami elastīga un radoša. Tas ļaus radīt opozīcijas kultūru un cieņpilnas debates, kā arī stiprinās pārveides procesu.

Hanna Liubakova

EESK JAUNUMI

[EESK: Eiropas Savienībai būtu jāiestājas pret tiesiskuma pārkāpumiem](#)

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) ir paudusi stingru nostāju attiecībā uz tiesiskuma principu pārkāpumiem

Eiropas Savienībā un paziņojusi, ka tā ir apņēmusies nodrošināt, ka Eiropas Savienības Padome un Eiropas Komisija piemēro augstus preventīvus sodus dalībvalstīm, kuras sistemātiski neievēro tiesiskuma principus, tādējādi apdraudot ES budžetu.

Pašiniciatīvas atzinumā [Tiesiskums un Atveseļošanas fonds](#), kas pieņemts 20. janvāra plenārsēdē, EESK atzinīgi vērtēja ES [Regulu 2020/2092](#), kas Komisijai dod iespēju uzlikt finansiālas sankcijas par sistemātiskiem trūkumiem tiesiskuma ziņā konkrētā ES dalībvalstī, un aicina pieņemt regulējumu, kuru stingri piemēro visās jomās, kas saistītas ar budžetu.

“Tiesiskums ir nepieciešams pamats demokrātiskai un plurālistiskai sabiedrībai Eiropā un turpmākai ES pastāvēšanai,” teica ziņotājs **Christian Bäumler**, kas sagatavojis atzinumu.

Lai novērstu sistemātiskus tiesiskuma principu pārkāpumus, EESK iesaka Eiropas Savienībai izmantot visus sankciju līdzekļus, piemēram, LESD 263. pantā paredzēto pārkāpuma procedūru un LES 7. pantā noteikto procedūru.

EESK uzskata: ja kāda ES dalībvalsts sistemātiski pārkāpj tiesiskuma principus, tā vienmēr vai vismaz nopietni ietekmē ES finansēto programmu īstenošanu un kaitē ES budžetam. Tāpēc ir svarīgi, lai visi ES budžeta līdzekļu saņēmēji ievērotu noteikumus par pārredzamību un varētu pilnībā pierādīt, kādam mērķim līdzekļi ir izmantoti.

Nacionālajos un atvērto plānos būtu jāizklāsta arī pasākumi, ko attiecīgā valdība veiks, lai stiprinātu tiesiskumu.

Tomēr lielākajā daļā nacionālo plānu, kas līdz šim iesniegti, ir pārāk maz iniciatīvu šajā sakarā. Turklāt šo plānu novērtējumā Komisija nav piešķirusi pietiekami daudz nozīmes tiesiskumam, un EESK tāpēc ir sarūgtināta.

Atzinumā EESK aicina visas dalībvalstis pievienoties ciešākai sadarbībai ar Eiropas Prokuratūru un aicina nodrošināt, ka tas kļūst par priekšnoteikumu dalībai ES finansētās programmās. Šāda sadarbība jau sāk dot rezultātus, un ilgtermiņā tā, visticamāk, palīdzēs ievērojami uzlabot pārrobežu kriminālvajāšanu. (II)

[Eiropas Jaunatnes gad? \(2022\) mums j?pan?k taust ?mas un ilgstošas pozit?vas p?rmai?as visiem Eiropas jauniešiem](#)

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē 2022. gada pasludināšanu par Eiropas Jaunatnes gadu, taču uzskata, ka tas nedrīkst palikt tikai publicitātes pasākumu līmenī; ar skaidriem plāniem un apņēmību ir jāsekmē ES jaunatnes stratēģijas īstenošana, lai šis gads dotu taustāmus rezultātus visiem jaunajiem eiropiešiem.

EESK janvāra plenārsesijā notika debates par Eiropas Jaunatnes gadu (2022), kurās piedalījās Eiropas Jauno līderu programmas pārstāve **Anne Kjær Bathel**, Eiropas Jaunatnes foruma ģenerālsēkretārs **Joe Elborn** un Eiropas Padomes Eiropas Jaunatnes lietu vadības komitejas priekšsēdētāja **Miriam Teuma**.

“Ir ļoti svarīgi, lai jaunieši ar savu viedokli piedalītos gan šodienas, gan rītdienas politikas formulēšanā”, norādīja EESK priekšsēdētāja **Christa Schweng**. “Viņi ir mūsu nākotne, tāpēc ir absolūti nepieciešams iesaistīt viņus un ieguldīt viņos, veidojot stabilu, miermīlīgu un ilgtspējīgu sabiedrību un izstrādājot tādu politiku, kas atbilst jaunāko paaudžu vajadzībām.”

EESK ir īpaši piemērota tam, lai uzturētu saiknes un sadarbības ar jauniešu tīkliem, un ir gatava uzņemties vadošu lomu Jaunatnes gada pasākumos, turpinot darbu, ko iesākusi ar tādām veiksmīgām iniciatīvām kā, piemēram, “Jūsu Eiropa, jūsu lēmumi”, “Jauniešu apaļā galda debātes par klimata un ilgtspējas jautājumiem” un ES Jaunatnes klimata samits, ko Komiteja organizē vasaras sākumā.

EESK ir gandarīta par iespēju dot pozitīvu ieguldījumu Eiropas Jaunatnes gada (2022) norisēs. Šim gadam ir jādod taustāmi rezultāti Eiropas jauniešiem tajās politikas jomās, kas ietekmē viņu dzīvi. (ks)

EESK atbalsta ES prezidentvalsts Francijas prioritātes

Atjaunotne, spēks un piederība ir trīs galvenie Francijas prezidentūras mērķi, kurus atzīst un atbalsta arī EESK, kā 2022. gada 19. janvāra plenārsesijā, uzrunājot Francijas valsts sekretāru Eiropas lietās Clément Beaune, norādīja Komitejas priekšsēdētāja Christa Schweng.

“Skatoties uz jūsu prioritātēm — suverēnāku Eiropu, jaunu Eiropas modeli izaugsmei un humānu Eiropu —, priecājos redzēt, ka daudzas no šīm prioritātēm ir ļoti līdzīgas tām, kuras izvirzījusi arī EESK,” norādīja **C. Schweng**, uzsverot EESK atbalstu un ieguldījumu noturīgas, stabilas, ilgtspējīgas un iekļaujošas Eiropas veidošanā.

C. Beaune uzsvēra, ka prezidentvalsts Francija palīdzēs sagatavot rītdienas Eiropu, paturot prātā 2030. gadu un liekot pamatu vērienīgām pārmaiņām saistībā ar vērtībām, ieguldījumiem, jaunatni, kultūru un veselību. Īpaša uzmanība tiks pievērsta tādu vērtību popularizēšanai, kuras vieno mūs visus, bet kuras pēdējos gados ir vājinājušās, iespējams, tāpēc, ka tika uzskatītas par pašsaprotamām, piemēram, tiesiskumam un demokrātiskām vērtībām. “Mēs vēlamies veicināt piederību un aizstāvēt savas vērtības. Nebūs neviena politiska projekta bez šādas kopīgas Eiropas identitātes, kas ietver jebkuru nacionālo identitāti,” viņš uzsvēra.

Attiecībā uz secinājumiem, ar kuriem jānāk klajā konferencei par Eiropas nākotni, **C. Schweng** piebilda: “Būdami Eiropas organizētās pilsoniskās sabiedrības mājvieta, šajā delikātajā noslēguma posmā mēs varam būt vislabākie jūsu sabiedrotie. Būs ārkārtīgi svarīgi nodrošināt taustāmus rezultātus un pārredzamu pēckontroli. Cilvēkiem būs vajadzīga pārredzamība, un viņiem jāredz, ka ES patiešām pilda savus solījumus. Tāpēc prezidentvalstij Francijai būs izšķiroša loma konferences panākumos un Eiropas Savienības atdošanā atpakaļ tās iedzīvotājiem”.

C. Beaune pauda pārliecību, ka konference par Eiropas nākotni nāks klajā ar konkrētiem priekšlikumiem, kuri, viņa vārdiem runājot, ir “jāīsteno bez kavēšanās, jo šai konferencei ir jābūt nevis mākslīgam veidojumam, bet gan jāliek pamati reālai reformai.” (mp)

Pietiekama, ilgtspējīga un pieejama vecāka gadagājuma cilvēku kvalitātes aprūpe ir vitāli svarīga

EESK ir stingri pārliecināta, ka ES politikas veidošanā būtu jāintegrē apgādājama vecāka gadagājuma cilvēku aprūpes modelis, jo paredzams, ka līdz 2050. gadam to iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir vecāki par 80 gadiem, vairāk nekā divkāršosies.

Pandēmija ir atklājusi trūkumus šajā jomā, un EESK uzskata, ka Komisijas iniciatīva izstrādāt jaunu Eiropas aprūpes stratēģiju ir solis pareizajā virzienā. Tomēr konsultatīvajām iestādēm un Eiropas pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas pārstāv vecāka gadagājuma cilvēkus, ir jādod iespēja paust savu viedokli.

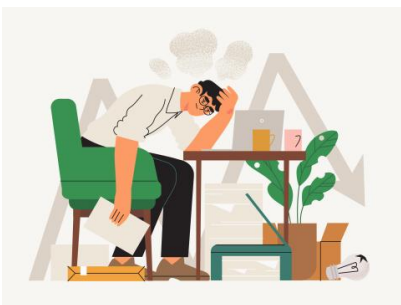
Savā [pašiniciatīvas atzinumā “Ceļā uz jaunu aprūpes modeli veciem cilvēkiem: Covid-19 pandēmijā gūtā pieredze”](#), ko pieņēma janvāra plenārsesijā, EESK sīkāk aplūkoja dažādus ilgtermiņa aprūpes modeļus personām, kas pārsniegušas 65 gadu vecumu un zaudējušas autonomiju vai ir apgādājamas institucionālajās aprūpes iestādēs.

Atzinuma sagatavotājs **Miguel Ángel Cabra De Luna** uzsvēra: “Visu vecāka gadagājuma cilvēku aprūpei jābūt ES politikas stūrakmenim, kas saistīts ar atbilstību Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plānam.”

EESK ierosināja izveidot Eiropas vecāka gadagājuma cilvēku aprūpes novērošanas centru, kas pavērtu iespēju savākt pietiekamus statistikas datus, salīdzināt dažādu valstu modeļu paraugpraksi, noteikt valstu sistēmu strukturālos trūkumus, sniegt tehnisku atbalstu, lai veicinātu ES politikas pamatnostādņu pieņemšanu, un sekmēt Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanu.

Turklāt EESK atzinumā aicināja pasludināt Eiropas vecāka gadagājuma cilvēku gadu, atzīstot vecāka gadagājuma cilvēku pamattiesības un viņu ieguldījumu sabiedrībā, kā noteikts ES Pamattiesību hartas 25. pantā.

Pandēmijas laikā vecāka gadagājuma cilvēku tiesības un vajadzības tika ņemtas vērā tikai daļēji, atklājot konceptuālus, strukturālus un funkcionālus trūkumus vecu cilvēku aprūpes modeļos. Plašākā kontekstā šī situācija palīdzēja vēl vairāk izgaismot faktu, ka sabiedrības novecošana ir viens no galvenajiem ES un tās dalībvalstu stratēģiskajiem izaicinājumiem. (at)

Veselība un drošība darbā: jaunu arodrisku darbu vajadzīgs spēcīgs sociālais dialogs

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinumā “Sociālais dialogs - darba aizsardzības veicināšanas instruments” norāda, ka, neraugoties uz arodrisku pārbīdi saistībā ar darba

digitalizāciju, kuras rezultātā pieaudzis stresa un izdegšanas izraisītu slimību un ergonomisku savainojumu skaits un nedaudz samazinājies nelaimes gadījumu darbā skaits, darba aizsardzības veicināšanā svarīgs joprojām ir sociālais dialogs.

“Ar sociālā dialoga palīdzību īstenotie darba aizsardzības pasākumi ne tikai pozitīvi ietekmē darba ņēmēju veselību, bet arī var uzlabot uzņēmumu rentabilitāti un samazināt veselības aprūpes izmaksas un darba kavējumus. Tiek lēsts, ka ar darbu saistītas traumas un slimības sabiedrībai izmaksā 476 miljardus EUR jeb 3,3 % no ES IKP,” teica atzinuma ziņotāja **Franca Salis-Madinier**.

Taču dažādās dalībvalstīs sociālā dialoga kvalitāte atšķiras, tādēļ sociālo partneru noslēgto autonomo nolīgumu piemērošana darba aizsardzības jomā Eiropas Savienībā dažkārt nav viendabīga.

EESK uzskata, ka Eiropas sociālais dialogs ir jāstiprina, lai visiem ES darba ņēmējiem nodrošinātu vienvērtīgu aizsardzību.

Tāpēc Eiropas Komisijai būtu jānosaka skaidri kritēriji, lai nodrošinātu, ka sociālo partneru parakstītie nolīgumi tiek īstenoti visās dalībvalstīs, it īpaši ņemot vērā Eiropas Savienības Tiesas spriedumu, kurā teikts, ka Komisijai nav pienākuma reaģēt uz sociālo partneru lūgumiem īstenot noslēgtos nolīgumus.

Tomēr, lai definētu vispārējās darba aizsardzības pamatnostādnes, papildus rezultatīvam sociālajam dialogam vajadzīgs stabils tiesiskais regulējums. Nolīgumi, kuru rezultātā pēc abu parakstītāju pušu lūguma tiek pieņemtas Padomes direktīvas, šķiet efektīvāki, jo tie garantē konkrētus rīcības plānus dalībvalstīs. Šajā nolūkā EESK aicina pieņemt jaunas pamatnostādnes tāldarba jomā, izvirzīt augstākus mērķus vēža apkarošanā un pieņemt ES direktīvas par balsta un kustību aparāta traucējumiem un psihosociālajiem riskiem, kas kļūst par nopietnu arodrisku Eiropas darba ņēmējiem.

EESK Darba devēju grupa iesniedza vairākus atzinuma grozījumus un cēla iebildumus it īpaši pret aicinājumu veikt jaunus likumdošanas pasākumus, piemēram, pret ierosināto ES rīcību attiecībā uz balsta un kustību aparāta traucējumiem un psihosociālajiem riskiem, kā arī pret jaunu tāldarba pamatnostādņu izstrādi. Atzinumu, kura izstrādi pieprasīja ES prezidentvalsts Francija, pieņēma EESK janvāra plenārsesijā ar 172 balsīm par, 32 pret un 70 atturoties. (II)

[EESK aicina izveidot MVU paredzētus finanšu ombudus un m?ksl?g? intelekta jom? Eirop? ? stenot pieeju “vispirms dom?t par mazajiem uz?? mumiem”](#)

EESK aicina izveidot īpašus ombudus, lai palīdzētu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem Eiropā risināt to finanšu un finansēšanas jautājumus. Komiteja arī uzsver: lai MVU varētu ieviest MI, ir vajadzīga politiskā griba tos atbalstīt šajā procesā.

Savā janvāra plenārsesijā EESK pieņēma divus atzinumus par dažiem vissteidzamāk risināmajiem jautājumiem, kas ietekmē MVU.

Atzinumā [“Nākamās paaudzes MVU stratēģija. Īstenošanas efektivitātes un ātruma uzlabošana”](#) EESK uzsver, ka piekļuve kredītiem, likviditāte, naudas plūsma un maksājumi ir būtiski šķēršļi mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, it īpaši saistībā ar Covid, tāpēc ir ierosināts priekšlikums izveidot finanšu un finansēšanas ombudu tīklu, lai:

- veicināt MVU piekļuvi finansējumam;
- izpētīt, vai un kā starpniekbankas izmanto finanšu instrumentus, lai palīdzētu tiem MVU, kam visvairāk vajadzīgi finanšu resursi;
- būt starpniekiem strīdos starp MVU un finansēšanas un finanšu pakalpojumu sniedzējiem.

EESK arī ierosina:

- izveidot MVU likviditātes darba grupu, lai uzraudzītu Eiropas Komisijas jaunus pasākumus mikrouzņēmumu un MVU īstermiņa likviditātes uzlabošanai;
- ieviest vienas lappuses pieteikuma veidlapu, lai atvieglotu slogu uzņēmumiem, kuri vēlas pieteikties ES finansējumam un kuru cilvēkresursi un juridiskie dienesti ir ierobežoti;
- nodrošināt mazajiem un vidējiem uzņēmumiem vairāk iespēju piedalīties publiskā iepirkuma konkursos un uzvarēt tajos.

Atzinumā *“Mākslīgā intelekta attīstīšana ES mikrouzņēmumos, mazajos un vidējos uzņēmumos (MMVU)”* EESK uzsver, ka ir vajadzīga spēcīga politiskā griba, lai pārvarētu šķēršļus, kas kavē mākslīgā intelekta ieviešanu mikrouzņēmumos, mazajos un vidējos uzņēmumos.

Lai veidotu uzticēšanos, ir vajadzīga politiskā griba, iesaistot sociālos partnerus, tirdzniecības kameras, profesionālās apvienības u. c., lai kļiedētu MMVU bažas vietējā līmenī.

EESK ierosina virkni pasākumu – kam ir vajadzīga arī pastāvīga politiskā griba – pirmkārt un galvenokārt:

- izmantot izglītību un profesionālo apmācību, lai veicinātu vispārējās prasmes mākslīgā intelekta jomā;
- nodrošināt, ka MMVU ir viegli pieejams gan publiskais, gan privātais MI finansējums;
- visur garantēt infrastruktūru un savienojumus;
- veicināt izpratni par kibernetikas jautājumiem;
- pēc iespējas plašāk izplatīt paraugpraksi un popularizēt veiksmes stāstus. (dm)

Sociālā ekonomika: lai veicinātu finansēšanu, ir jāpielāgo ieguldīšana

Lai sociālā ekonomika varētu attīstīties arī bez publisko programmu stimulējošās ietekmes, ir nepieciešami jauni finanšu instrumenti. Tā teikts jaunajā EESK ziņojumā, kurā ar mērķi veicināt finansēšanu no privātiem avotiem ir ietverts arī aicinājums nodrošināt apmācību finansēšanas jomā.

Sociālā ekonomika piemērotas investīcijas var piesaistīt tikai tad, ja tam ir paredzēti īpaši finanšu instrumenti, kas izlīdzina sociālo ietekmi ar pieņemamu peļņu ieguldītājiem un taisnīgu risku sociālajiem uzņēmumiem – tā EESK ir norādījusi janvārī pieņemtajā [atzinumā](#).

“Pastāv reāla nepieciešamība uzlabot tiltu starp privāto investīciju sfēru un sociālo ekonomiku. Mums ir skaidrs, ka finanšu operatori pārāk bieži sociālās ekonomikas organizācijās saskata augstu risku tikai tāpēc, ka vērtēšanai tiek izmantoti instrumenti, ar kuriem parasti tiek vērtēti cita veida uzņēmumi,” skaidro **Giuseppe Guerini**.

Ieguldījumiem ar sociālu nozīmi vajadzētu atbilst šādiem kritērijiem:

- ir jābūt skaidram mērķim radīt sociālu ietekmi;
- jāatbalsta uzņēmumi, kas ir skaidri definēti kā sociālās ekonomikas uzņēmumi;
- prasības ir jānosaka, balstoties uz taisnīgu, ilgtspējīgu un pārredzamu ekonomisko ieguvumu, pat ja tas ir zem vidējā tirgus līmeņa;
- ir jānodrošina iespēja daļu līdzekļu izmantot, lai atkārtoti veiktu investīcijas ar sociāliem mērķiem;
- ietekmei ir jābūt izmērāmai;
- ieguldījumiem ir jāatbilst tā uzņēmuma vērtībām, kurā tie ir ieguldīti.

Pilnvērtīga savstarpējā informētība ir ārkārtīgi svarīga investīciju plaisas pārvarēšanai. “Ir jāuzlabo finanšu dalībniekiem sniegtais atbalsts, lai viņi varētu labāk izprast sociālo uzņēmumu realitāti un vēlāk viņiem būtu lielāka skaidrība par finansēšanu kā tādu un par finansēšanas instrumentiem,” skaidro līdzziņotāja **Marie Pierre le Breton**.

Lietderīga varētu būt arī labas prakses izplatīšana. Kā piemēru varētu minēt Somijas ietekmespējīgu ieguldījumu ekspertzināšanu centru (Centre of Expertise for Impact Investing) vai Francijas investīciju modeļus, kuru pamats ir maksājumi pēc rezultātiem. Ietekmes novērtēšanai ir jāizveido visā ES izmantojami rādītāji. Tie varētu būt tādi objektīvi rādītāji kā izveidotās darbvietas vai arī tādi subjektīvi rādītāji kā kopienas labjutība.

[EESK piedāvā pārtikas nodrošinājuma un ilgtspējas recepti](#)

Atzinumā **“Pārtikas nodrošinājums un ilgtspējīgas pārtikas sistēmas”**, kas tika pieņemts 2022. gada 19. janvāra plenārsesijā, EESK norādīja uz nozīmīgām svirām, kuras dod iespēju ne tikai panākt ilgtspējīgu un konkurētspējīgu pārtikas ražošanu Eiropas

Savienībā, bet arī mazināt atkarību no importa un uzlabot Eiropas Savienības pašapgādi ar olbaltumvielām.

Lai visaptveroša pārtikas politika tiešām būtu piemērota Eiropas patērētājiem, ir būtiski panākt Eiropas Savienībā ilgtspējīgi ražotās pārtikas cenas un kvalitātes konkurētspēju. Tas nozīmē, ka Eiropas

lauksaimniecības un pārtikas nozarei ir jāspēj patērētājiem piedāvāt pārtiku par cenām, kurās iekļautas papildu izmaksas, ko rada tādi kritēriji kā ilgtspēja, dzīvnieku labturība, augstākas resursu izmaksas, pārtikas nekaitīgums un uzturvērtība, un kuras nodrošina taisnīgu peļņu lauksaimniekiem, un vienlaikus saglabāt savu pozīciju, proti, būt tai nozarei, kam priekšroku dod lielais vairums patērētāju.

Eiropas zaļais kurss ar stratēģijā “No lauka līdz galdam” un ar Bioloģiskās daudzveidības stratēģijā noteiktajiem principiem paver iespēju no jauna apstiprināt Eiropas Savienības un tās iedzīvotāju “sabiedrisko līgumu” par pārtikas nodrošinājumu, taču vēl ir daudz darāmā. “Komisija ierosina maz konkrētu pasākumu, ar kuriem nostiprināt agropārtikas nozari un lauksaimnieku un darba ņēmēju ienākumus un ar kuriem veicināt taisnīgas cenas un pārtikas vērtību,” uzsvēra līdzziņotājs **Peter Schmidt**.

Savukārt ziņotājs **Arnold Puech d’Alissac**, kas izstrādāja šo atzinumu, norādīja, ka “... atvērtas stratēģiskās autonomijas stiprināšana, standartu savstarpējības nodrošināšana, pētniecības un digitalizācijas veicināšana, novatorisku tehnoloģiju un sēklu izstrāde un centieni atvieglot lauksaimnieku iespējas apgūt šīs jaunās tehnoloģijas ir dažas no būtiskajām svirām, kas dod iespēju saglabāt Eiropas ražotāju konkurētspēju.” Dārzenų un pākšaugu ar augstu proteīna saturu, kā arī eļļas augu un eļļas raušu audzēšanas izvēšana dotu labumu ES lauksaimniekiem un pozitīvi ietekmētu klimatu, bioloģisko daudzveidību un vidi. (mr)

J?veic ieguld?jumi iekšzemes ?densce?u transporta nozar?

Eiropas transporta sektors Eiropas Savienībai pastāvīgi jāpielāgo pašreizējām un turpmākajām vajadzībām, it īpaši ņemot vērā pieprasījuma pārmaiņas un jūras ostās vērojamo apgrozījuma pieaugumu. Uzsvars jāliek uz multimodalitāti un viedu kuģošanu, optimāli izmantojot dažādu transporta veidu priekšrocības, lai sasniegtu vislabāko iespējamo rezultātu un vienlaikus palielinātu drošību un samazinātu slogu videi.

Tas ir galvenais vēstījums [atzinumā](#), ko izstrādāja **Mateusz Szymbanski** un ko EESK pieņēma janvāra plenārsesijā. Atzinums veltīts Komisijas paziņojumam “[NAIADES III: nākotnes vajadzībām atbilstoša Eiropas iekšzemes ūdensceļu transporta veicināšana](#)”.

Uzstājoties līdztekus plenārsesijai rīkotā pasākumā, **Szymbanski kungs** sacīja: “NAIADES III ir svarīgs rīcības plāns. EESK atbalsta centienus palielināt iekšzemes ūdensceļu transporta īpatsvaru pasažieru un kravu pārvadājumos. Šajā jomā ir milzīgs joprojām neatraisīts potenciāls. Mums ir vajadzīga politiskā griba un apņēmība daudzos līmeņos, lai paredzētu atbalsta pasākumus gan infrastruktūras attīstībai un uzturēšanai, gan iekšzemes ūdensceļu transporta kā karjeras veidošanai piemērotas nozares popularizēšanai. Jāatjaunina arī TEN-T tīkls, lai reaģētu uz jaunajām transporta attīstības tendencēm.” (mp)

Tālākie reģioni ir ļoti svarīgi ES nākotnei

Izpētes atzinumā, ko pieprasījusi ES Padomes prezidentvalsts Francija, EESK mudina Eiropas Komisiju ņemt vērā ieguvumus, kurus tālākie reģioni var sniegt Eiropas nākotnei.

Komisijai būtu jāveic atbilstīgi pasākumi, lai nodrošinātu, ka minētie reģioni netiktu izslēgti nedz no atveseļošanas pēc Covid-19, nedz no klimatiskās, sociālās un digitālās pārkārtošanās. EESK ierosina jaunus, svarīgus pasākumus, kā tālākajos reģionos nodrošināt pārtiku un enerģiju, zaļo pārkārtošanos, ilgtspējīgu tūrismu, sociālo iekļaušanu, pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanos, prasmju apgūšanu, kā arī risināt problēmas ūdens un sanitārijas jomā.

Ziņotājs **Joël Destom** teica: “Tālākie reģioni būtu jāuzskata par izmēģinājuma vietām, kur veicināt pasaules progresu, un tie var kļūt par paraugu, kam sekot.”

Līdzziņotājs **Gonçalo Lobo Xavier** norādīja: “EESK aicina tālākajos reģionos nodrošināt digitālo piekļuvi un jaunajās darbības programmās iekļaut lielus projektus saistībā ar piekļuvi ūdenim un sanitārajam tīklam.”
(tk)

EESK ierosina būtiskus papildinājumus Komisijas ieteikumiem par eurozonas ekonomikas politiku 2022. gadam

2022. gada janvārī EESK pieņēma atzinumu, kurā tā, ņemot vērā pašreizējos apstākļus, Eiropas Komisijai adresē ieteikumus par eurozonas ekonomikas politiku 2022. gadam.

Ziņotājs **Juraj Sipko** tos komentē šādi: “Viens no eurozonas ekonomikas jautājumiem ir, kā attiekties pret augsto valsts parāda līmeni, augsto inflācijas līmeni un kā turpināt pārkārtošanos uz zaļo un digitālo ekonomiku, vienlaikus domājot par sociālo stabilitāti”.

EESK uzskata, ka Eiropas Savienības Stabilitātes un izaugsmes pakts šiem apstākļiem vairs nav piemērots. Banku savienības projekts ir jāīsteno straujāk un ir jāpabeidz kapitāla tirgu savienība. EESK ir satraukta arī par sociālās nestabilitātes palielināšanos un aicina izstrādāt jaunus precīzākus nevienlīdzības un nabadzības rādītājus. (tk)

EESK br?dina: priekšlikumam par nodok?u uzlikšanu energoproduktiem var b?t negat?va soci?leconomiska ietekme

EESK atzinumā, kas pieņemts 2022. gada janvārī, atzinīgi novērtēts Eiropas Komisijas mērķis precizēt un atjaunināt spēkā esošo ES regulējumu un ES nodokļu sistēmu strukturēt tā, lai veicinātu nefosilās enerģijas ilgtspējīgu izmantošanu.

EESK tomēr pauž arī bažas par to, ka dažiem Eiropas Komisijas iesniegtajām direktīvas priekšlikumā paredzētajiem pasākumiem varētu būt negatīva sociālekonomiska ietekme.

“Komiteja uzskata, ka vajadzīga elastīgāka attieksme pret pieļaujamajām biodeģvīelām un to aplikšanu ar nodokļiem,” saka ziņotājs **Stefan Back**.

Komiteja arī iesaka nelietot jēdzienu “neaizsargātas mājsaimniecības”, bet gan “enerģētiskā nabadzība”, aicina vides nodokļu ieņēmumus izmantot smagāk skarto iedzīvotāju atbalstam un uzskata, ka jāpielāgo Eiropas cenu veidošanas sistēma, lai tā atspoguļotu visu veidu enerģijas cenu.

“EESK arī pauž nožēlu par to, ka priekšlikumā nav paredzēti atbilstoši pasākumi, kuru mērķi ir nepieļaut enerģētisko nabadzību,” norāda līdzziņotājs **Philippe Charry**. (tk)

Piek?uve izejviel?m k??st par b?tisku faktoru, lai sekm?gi ?stenotu div?j?do p?rk?rtošanos

Izejvielu būtiskā nozīme tika plaši apspriesta augsta līmeņa konferencē, ko 31. janvārī rīkoja EESK. Konferencē īpaša uzmanība tika pievērsta diviem galvenajiem aspektiem: ES stratēģiskajai autonomijai zaļās un digitālās pārkārtošanās

kontekstā un aprites nozīmīgumam saistībā ar vajadzību radīt otrreizējo izejvielu tirgu Eiropā.

“Daudzu izejvielu ziņā Eiropa ir lielā mērā atkarīga no pārējās pasaules. Eiropai ir jārāda, ka rūpniecība var būt ilgtspējīga ekoloģiskajā un cilvēciskajā ziņā,” norādīja EESK priekšsēdētāja **Christa Schweng**. Viņa arī uzsvēra, ka ir vajadzīgas stratēģiskas partnerības ar līdzīgu nostāju pārstāvošām valstīm visā pasaulē.

Eiropas iekšējā tirgus komisārs **Thierry Breton** konferences dalībniekus uzrunāja video vēstījumā, kurā norādīja: “Mums līdz 2050. gadam būs vajadzīgs 60 reizes vairāk litija transportlīdzekļu elektriskajiem akumulatoriem. Es nešaubos, ka aprites ekonomika kļūs par jaunu avotu izejvielu iegūšanai. Tas būs vēl viens mūsu rīcībā esošs būtisks instruments, lai nodrošinātu mūsu piegādes ķēžu drošību un noturību. EESK un Eiropas Komisija šajā ziņā ir vienisprātis.”

Francijas valsts rūpniecības lietu sekretāre **Agnès Pannier-Runacher** atzina, ka kritiski svarīgas izejvielas ir svarīgs Eiropas autonomijas jautājums pārejā uz zaļo un digitālo ekonomiku, kas balstās uz aprites modeli. Eiropas enerģētikas autonomija ir viena no Eiropas Savienības Padomes prezidentvalsts Francijas prioritātēm. “Mēs nevaram pieļaut, ka mūsu atkarība no fosilā kurināmā kļūst par jaunu atkarību no šiem

stratēģiskajiem metāliem,” teica A. Pannier-Runacher.

Paneldiskusijas dalībnieki vienojās, ka Eiropai, paaugstinot savus vides, sociālos un pārvaldības standartus līdz vēl nepieredzētam līmenim, ir jāuzņemas pasaulē vadošā loma šajā jomā.

“EESK pilnībā apzinās, cik steidzami jāatrisina šis jautājums. EESK uzskata, ka Eiropas Komisijas iecerētie pasākumi ir būtiski, lai saglabātu un stiprinātu ES rūpniecisko bāzi,” norādīja EESK Rūpniecības pārmaiņu konsultatīvās komisijas priekšsēdētājs **Pietro Francesco De Lotto**, kurš vadīja konferenci.

Secinājums: publiskajām iestādēm arī turpmāk jādarbojas vienoti, un pilsoniskajai sabiedrībai jāturpina iesaistīties šajā jomā.

Konference bija daļa no EESK pasākumiem saistībā ar konferenci par Eiropas nākotni. (ks)

GRUPU JAUNUMI

Zaļais kurss mainīs visu, arī ģeopolitiku

EESK Darba devēju grupas loceklis un Ārējo attiecību specializētās nodaļas priekšsēdētājs Dimitris Dimitriadis

Eiropas zaļais kurss, kura mērķis ir ES ekonomikas dekarbonizācija, ir pārmaiņu nesējs, kas pilnībā mainīs mūsu ekonomiku, sabiedrību un attiecības ar pārējo pasauli.

Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Pušu konferences 26. sanāsmē visas valstis beidzot atzina, ka ir steidzami jārīkojas. Šajā skrējienā ar mērķi apsteigt laiku Eiropas Savienība joprojām ir vadībā: Eiropas uzdevums ir rādīt piemēru. Mūsu interesēs ir arī ātri modernizēt ekonomiku, saglabājot vai iegūstot vadošās pozīcijas tādās jomās kā otrreizējā pārstrāde un aprites ekonomika, oglekļa uztveršana atmosfērā, zaļais ūdeņradis un saules un vēja elektrostacijas.

Eiropa ir lielākais pasaules tirgus, un visa pasaule izjutīs mūsu centienus panākt klimatneitralitāti, fosilo kurināmo aizstāt ar atjaunīgiem enerģijas avotiem un mazināt energoatkarību. Atliek tikai aizdomāties par naftas un gāzes importu no Krievijas un Alžīrijas.

Tā kā vienmēr esam bijuši multilaterālisma aizstāvji, uzmanība jāpievērš tam, kā šie centieni ietekmēs trešās valstis, un jāpalīdz mazāk attīstītām valstīm, kas mazāk veicinājušas globālo sasilšanu, bet maksās augstāku cenu par tās sekām. Eiropas Savienībai būtu arī nekavējoties jāsāk sarunas ar tuvākajām kaimiņvalstīm, lai palīdzētu tām noteiktajā termiņā sasniegt savus mērķus.

Amerikas Savienotās Valstis joprojām piesardzīgi raugās uz ES izveidoto oglekļa ievēdošanas mehānismu, kas to vērtējumā, iespējams, ir protekcionisma pasākums. No otras puses, Eiropa nevar atteikties no šī

mehānisma, jo tā ir mūsu iespēja nepieļaut emisiju pārvirzi.

Runājot par pūliņiem mazināt atkarību no trešām valstīm, jānorāda, ka nekavējoties ir jārisina kritiski svarīgo izejvielu jautājums. Ķīna nodrošina 95 % no visiem retzemju metāliem, ko pasaulē lieto jaunu tehnoloģiju vajadzībām. Pienācis laiks rīkoties un dažādot piegādes avotus.

Mums ir zinātne, tehnoloģijas, finansēšanas iespējas un idejas. Taču mums nav laika: Eiropas Savienībai ir steidzami jārikojas. EESK sekos līdzī norisēm un visos posmos paudīs pilsoniskās sabiedrības viedokļus un ieceres.

Visu rakstu var izlasīt šeit: europa.eu/!39cXrP (kr)

Sociālais dialogs – darba drošības un veselības aizsardzības instruments

Sagatavojsi EESK Darba ņēmēju grupa

Laikā, kad darba pasauli ietekmē dažāda veida krīzes un pārkārtošanās, sociālais dialogs var būt instruments virzībā uz trim nozīmīgiem mērķiem: prognozēt un pārvaldīt zaļās, digitālās un demogrāfiskās pārkārtošanās radītās pārmaiņas, uzlabot nelaimes gadījumu darbā un arodslimību profilaksi un sagatavoties turpmāk iespējamām veselības krīzēm.

Līdztekus tam, ka tiek īstenots sociālais dialogs, Eiropas Savienībai, kur nepieciešams, ir jāpieņem jauni reglamentējoši pasākumi, kā arī pamatnostādnes – piemēram, attiecībā uz tāldarbu – un jāatjaunina 2002. gada Eiropas pamatnolīgums.

Pandēmija ir iespēja veidot jaunas kolektīvās spējas, lai reaģētu uz turpmākām krīzēm un mazinātu to ietekmi uz darba drošību. Ar atveseļošanas plāniem ir jāpanāk, ka tiek stiprināta sociālo partneru loma tajās dalībvalstīs, kurās šī loma ir nenozīmīga.

Ir rūpīgi jāuzrauga izmaksas, kas saistītas ar tādām arodslimībām kā sirds slimības un izdegšanas sindroms, lai saskaņā ar “nulles vīziju” atbilstošā līmenī izstrādātu atbilstošus pasākumus, kuru mērķis ir Eiropas Savienībā pilnībā novērst ar darbu saistītus nāves gadījumus.

Ar sociālā dialoga palīdzību īstenotie darba aizsardzības pasākumi pozitīvi ietekmē darba ņēmēju veselību, var uzlabot uzņēmumu rentabilitāti, samazina veselības aprūpes izmaksas un darba kavējumus. Tiek lēsts, ka ar darbu saistītas traumas un slimības sabiedrībai izmaksā 3,3 % no ES IKP (476 miljardi) jeb vairāk nekā pusi no atveseļošanas plāna līdzekļiem.

Tāpēc ir jāveido novēršanas kultūra, apmācot sociālā dialoga dalībniekus, veidojot izpratni par jauniem riskiem, kā arī pastiprinot un izplatot pieejamos resursus.

Eiropas sociālo partneru divpusējās sarunas ir ārkārtīgi nozīmīgas, lai risinātu ar darba aizsardzību saistītās problēmas. Taču autonomi nolīgumi ne vienmēr tiek piemēroti vienādi — to ietekmē sociālā dialoga relatīvā ietekme un darba attiecību sistēmu daudzveidība dalībvalstīs. Tāpēc dažās jomās ir nepieciešams regulējums, piemēram, attiecībā uz psihosociālajiem riskiem un balsta un kustību aparāta slimībām. (prp)

Grupas “Daudzveidība Eiropā” locekļi pauž savas cerības attiecībā uz Francijas prezidentūru

Sagatavojusi EESK grupa “Daudzveidība Eiropā”

Tā kā Eiropas Savienības Padomes prezidentvalsts Francija ir uzsākusi darbību, EESK grupas “Daudzveidība Eiropā” locekļi no Francijas ir izklāstījuši savas cerības attiecībā uz šo pusgadu. Tās sniedzas no Eiropas demokrātijas stiprināšanas līdz pat uzmanības pārorientēšanai no ES uz Eiropas iedzīvotājiem.

Kopš 2022. gada 1. janvāra Francija ir ES Padomes prezidentvalsts uz sešiem mēnešiem. Viena no tās prioritātēm būs Eiropas demokrātijas stiprināšana. Francijas prezidentūras programmas pamatā ir trīs galvenie mērķi, tostarp humāna Eiropa, kas saistībā ar pašreizējo konferenci par Eiropas nākotni (CoFoE) uzklausa iedzīvotāju bažas.

Pārstāvēdama pilsoniskās sabiedrības organizācijas, EESK atbalsta šo mērķi un aktīvi iesaistās konferencē. Grupas “Daudzveidība Eiropā” locekļi no Francijas lolo lielas cerības.

Dominique Gillot (Vispārējā bāreņu publiskās izglītības federācija ([FG PEP](#)), Nacionālā konsultatīvā padome cilvēkiem ar invaliditāti ([CNCPH](#))) sagaida, ka “tiks nostiprināta ideja par iekļaujošu Eiropu attiecībā uz solidaritāti un veselību, iedzīvotāju pilnīgu līdzdalību un īpašas uzmanības pievēršanu cilvēkiem ar invaliditāti un vecāka gadagājuma cilvēkiem”.

Patricia Blanc (apvienība “[Imagine for Margo](#) – Children without cancer”) uzskata, ka Covid-19 dēļ sabiedrības galvenā uzmanība pievērsta veselībai. Viņa norādīja: “Neaizmirsīsim, ka katru gadu ar vēzi un retām slimībām Eiropā saslimst miljoniem cilvēku.”

Joël Destom (savstarpējās apdrošināšanas sabiedrība “[MIAG](#)”, “[AG2R La Mondiale](#)”) cer, ka “Francijas prezidentūras moto, proti, atveseļošanās, piederība un spēks, kā arī sociālie, digitālie un klimata jautājumi vēl spēcīgāk atbalsosies aizjūras teritorijās”.

Arnaud Schwartz (federācija “[FNE](#)”) cer, ka Francijas prezidentūra “būs tālejoša ne tikai savās runās, bet arī darbos un pareizi īstenos vides tiesības”.

Laurence Sellos (Piejūras Sēnas Lauksaimniecības kamera “[Chambre d’Agriculture de Seine Maritime](#)”) pauž bažas, ka lauksaimniecības zaļais kurss, kāds tas ir pašlaik, liks ievērojami samazināt ražošanas apjomu Eiropā. “Mēs mudinām prezidentvalsti Franciju pārskatīt šo nostāju, lai zinātne palīdzētu lauksaimniecībai paātrināt agroekoloģisko pāreju un palīdzētu mums risināt klimata pārmaiņu radītās

problēmas,” sacīja L. Sellos.

Thierry Libaert (fonds “[FNH](#)”) uzskata, ka “Eiropa tiek uzskatīta par lielisku izdevību, kas ir zaudējusi dinamismu. Tā šķiet necaurredzama”. Viņš piebilda: “Francijas prezidentūra Eiropas Savienībā ir lieliska iespēja izmēģināt un atjaunot saikni starp pilsoņiem un Eiropu. Tāpēc runāsim mazāk par Eiropu, bet vairāk par Eiropas iedzīvotājiem.”

Lai vairāk uzzinātu par grupas “Daudzveidība Eiropā” darbu saistībā ar CoFoE un Francijas prezidentūras kontekstā, apmeklējiet [Komitejas tīmekļa vietni](#). (jk)

SOON IN THE EESC/CULTURAL EVENTS

“Paliēc ar mums”: fotoizstāde par zemestrīci Horvātijā

EESK rīko fotoizstādi, lai atgādinātu par katastrofālo zemestrīci, kas 2020. gada decembrī satricināja Horvātiju.

“Paliēc ar mums” – 25 fotogrāfiju kolekcija – ir aicinājums apzināties dabas katastrofu postošās sekas, kas ietekmē visus cilvēkus, kā arī sociālo un saimniecisko darbību.

Fotogrāfijās redzami amatnieki, kas zaudējuši savas darbnīcas un kam nav līdzekļu savas darbības veikšanai, taču, saglabājot vienotību un pozitīvu noskaņojumu, ar savu piemēru ir iedvesmojuši pārējos.

Fotogrāfijās parādās galvenokārt tādi reģioni kā Sisaka, Petrinja, Glina un to apkārtnē, un tās liecina par radīto postījumu, kā arī neskaitāmām problēmām, kas vēl jārisina, lai vienu gadu pēc zemestrīces atgrieztos pie normalitātes.

Izstāde būs skatāma **no 2022. gada 15. februāra līdz 15. martam** vienīgi virtuālā formātā EESK tīmekļa vietnē. (ck)

Aprites ekonomika mēziskas pavadīb?

Ikgadējās Eiropas aprites ekonomikas jautājumos ieinteresēto personu (ECESP) konferences ietvaros 2022. gada 2. martā notiks šovs “Music with Trash”.

To sagatavojis [starptautiskais perkusiju trio TrashBeatz](#). Tas ietvers gan aprites ekonomikas darbseminārus, gan muzikālu priekšnesumu.

“Nevienam nevajadzīgām lietām mēs dodam iespēju dzīvot otru dzīvi un pārtapt par mūzikas instrumentiem,” stāsta **TrashBeatz** dalībnieki.

Vēl piemērotāku māksliniecisko partneri šīgada hibrīdkonferencē “Tuvāk jaunajai normalitātei: ilgtspējīgi produkti ilgtspējīgam patēriņam” nebūtu bijis iespējams atrast.

Ikgadējā Eiropas aprites ekonomikas jautājumos ieinteresēto personu konference notiks 1. un 2. martā, un to kopīgi rīkos EESK un Eiropas Komisija. Plašāka informācija atrodama [ECESP tīmekļa vietnē](#). (ck)

Dr?z tiks atkl?ta “Paties?ba par meliem”

Kamēr EESK gatavojas uzņemt 99 vidusskolu skolēnus un viņus pavadošos skolotājus savā 2022. gada jaunatnes pasākumā “Patiesība par meliem. Jaunieši pret dezinformāciju”, EESK locekļi, kuri darbojas kā skolēnu mentori, apmeklē

izraudzītās skolas, lai tiktos un dalītos domās ar delegācijām, kuras apmeklēs pasākumu “Jūsu Eiropa, jūsu lēmumi”.

Šīs tikšanās tiek atspoguļotas konferences par Eiropas nākotni interaktīvajā platformā, sadaļās “Jaunatne” un “Līdzdalības demokrātija”.

“Patiesība par meliem. Jaunieši pret dezinformāciju” — šāds nosaukums šogad izvēlēts pasākumam [“Jūsu Eiropa, jūsu lēmumi”](#), vienam no lielākajiem EESK sarīkojumiem, kas paredzēti jauniešiem. Tas notiks neklātienē 2022. gada 31. martā un 1. aprīlī. Programma tagad ir [pieejama tiešsaistē](#). (ck)

Pilsonisk?s sabiedr?bas dienas 2022

Ar nosaukumu “ES kā kopīgas labklājības virzītājspēks: pilsoniskā sabiedrība - ekonomikai, kas darbojas cilvēku un planētas labā” 2022. gada 15.-17. martā notiks Pilsoniskās sabiedrības dienas 2022.

Norisinoties Eiropai izšķirošā laikā, kad Covid-19 pandēmija vēl nav beigusies un konference par Eiropas nākotni tuvojas noslēgumam, PILSONISKĀS SABIEDRĪBAS DIENAS 2022 pievērsīsies jautājumam, kā Eiropu padarīt noturīgāku, īstenojot taisnīgu pārkārtošanos, kas dod labumu gan cilvēkiem, gan videi un vienlaikus vairo Eiropas labklājību.

Šādas pārkārtošanās gaitā arī jāaizsargā un jāstiprina ES pamatvērtības un pamatprincipi: demokrātija, cilvēktiesības, sociālais taisnīgums, solidaritāte un līdztiesība. Šajā ziņā 2021. gads ir izrādījies īsts izturības tests. Būdamas kopējā labuma aizstāves un uzraudzītājas, kā arī pārmaiņu veicinātājas, pilsoniskās sabiedrības organizācijas pilda izšķiroši svarīgu lomu šo vērtību aizsardzībā visos līmeņos.

Septiņos interaktīvos semināros, kas notiks hibrīdformā vai tikai tiešsaistē, paredzēts izskatīt šādus nozīmīgus tematus:

- Tiesiskās iespējas visiem
- Paaudžu dialogs starp Eiropas Savienības uzņēmumiem
- Brīvprātīgā – labklājībai
- Veicinoša vide pilsoniskajai sabiedrībai: jaungilnas līdzdalības satvars
- Demokrātiskas ekonomikas veidošana taisnīgas pārkārtošanās labad
- Zaļa un sociāla tirgus ekonomika Eiropas nākotnei
- Sociālais aizsardzības un Eiropas labklājības valsts nākotne: minimālais ienākumu regulējums un piekļuve kvalitātiem sociālajiem pakalpojumiem

Seminārus aizsāks un noslēgs divas augsta līmeņa paneļdiskusijas, kas notiks atklāšanas un noslēguma sēdē.

Pilsoniskās sabiedrības dienas 2022 rīko Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja kopā ar [Sadarbības grupu](#).

Lai iegūtu vairāk informācijas par programmu, referentiem un semināriem, aicinām ieskatīties regulāri atjauninātajā [pasākuma tīmekļa lapā](#) un sekot mums Twitter: @EESC_LiaisonG #CivSocDays. (ks)

Redakcija

Ewa Haczyk-Plumley (editor-in-chief)
Daniela Marangoni (dm)

Šī izdevuma līdzautori

Amalia Tsoumani (at)
Chrysanthi Kokkini (ck)
Daniela Marangoni (dm)
Daniela Vincenti (dv)
Ewa Haczyk-Plumley (ehp)
Jasmin Kloetzing (jk)
Karen Serafini (ks)
Katharina Radler (kr)
Katerina Serifi (ks)

Laura Lui (ll)
Marco Pezzani (mp)
Pablo Ribera Paya (prp)
Thomas Kersten (tk)

Koordinatoros

Agata Berdys (ab)
Katerina Serifi (ks)

Technical support
Bernhard Knoblach (bk)

Adrese

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja
Jacques Delors Ņka, Rue Belliard 99, B-1040,
Bruxelles, Belgique
Tālrunis. (+32 2) 546 94 76
E-pasts: eescinfo@eesc.europa.eu

“EESK Info” iznāks deviņas reizes gadā EESK plēnērsesiju laikā. “EESK Info” ir pieejams 23 valodās.
“EESK Info” nav oficiāla atskaite par EESK darbību. Oficiālās atskaites tiek publicētas Eiropas
Savienības Oficiālajā Vēstnesī vai citos Komitejas izdevumos.
Pārpublicēšana ir atļauta ar atsauci uz “EESK Info” (saite ir nosūtīta redaktoram).

03/2022